

HFD 2016 ref. 74

Delegation kan ske till socialnämndens ordförande att i brådskande fall fatta beslut enligt LVU att inte röja den unges vistelseort.

14 § andra stycket lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, 10 kap. 1, 4 och 5 §§ socialtjänstlagen (2001:453), 6 kap. 33, 34 och 36 §§ kommunallagen (1991:900)

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 8 november 2016 följande beslut (mål nr 6529-15).

Bakgrund

Enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, kan socialnämnden under vissa förutsättningar besluta att en ung person som sannolikt behöver beredas vård omedelbart ska omhändertas. Om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med vården får socialnämnden också besluta att den unges vistelseort inte ska röjas för föräldrar eller vårdnadshavare.

M.H:s son omhändertogs omedelbart med stöd av LVU. Samtidigt beslutades att sonens vistelseort inte fick röjas för M.H. Besluten fattades av förste vice ordföranden i socialnämnden.

M.H. överklagade beslutet om hemlighållande av sonens vistelseort och yrkade att det skulle upphävas. Förvaltningsrätten avlog överklagandet.

M.H. överklagade till kammarrätten som undanröjde underinstansernas avgöranden. Kammarrätten ansåg att regleringen i socialtjänstlagen (2001:453) inte gav utrymme för en delegation av beslutanderätten i detta slag av ärende. Eftersom beslutet hade fattats av socialnämndens förste vice ordförande och inte av nämnden saknade det enligt kammarrätten stöd i lag.

Socialnämnden har i mars 2016 upphävt beslutet om att hemlighålla sonens vistelseort.

Yrkanden m.m.

Socialnämnden i Södertälje kommun yrkar att kammarrättens dom ska upphävas och att nämndens beslut om hemlighållande av vistelseort ska fastställas. Nämnden anför bl.a. följande. Det var fråga om ett brådskande ärende som inte kunde avvakta socialnämndens avgörande. Beslutet fattades därmed i enlighet med nämndens delegationsordning.

M.H. anser att överklagandet ska avslås och anför bl.a. följande. Beslut om hemlighållande av vistelseort utgör myndighetsutövning mot enskild och det var därför inte möjligt för social-

nämnden att delegera beslutanderätten. Ärendet var inte heller brådskande.

Skälen för avgörandet

Frågan i målet

Huvudfrågan i målet är om rätten att fatta beslut enligt LVU att inte röja den unges vistelseort kan delegeras till socialnämndens ordförande.

Rättslig reglering

Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga

Socialnämnden får enligt 6 § första stycket LVU besluta att den som är under 20 år omedelbart ska omhändertas. Om nämndens beslut om omhändertagande inte kan avvaktas får enligt andra stycket nämndens ordförande eller någon annan ledamot som nämnden har förordnat fatta beslut.

Om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med vård enligt lagen får socialnämnden enligt 14 § andra stycket 2 LVU besluta att den unges vistelseort inte ska röjas för föräldrar eller vårdnadshavare.

Kommunallagen

Bestämmelser om delegering av ärenden inom en kommunal nämnd finns i 6 kap. kommunallagen (1991:900). I 33 § anges att en nämnd får uppdra åt ett utskott, åt en ledamot eller ersättare eller åt en anställd hos kommunen att besluta på nämndens vägnar i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden, dock inte i de fall som avses i 34 §. Den sistnämnda paragrafen innehåller en uppräkningslista i fem punkter av ärendeslag där beslutanderätten inte får delegeras. Detta gäller bl.a. i ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda, om de är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt (punkt 3) och i vissa ärenden som anges i särskilda föreskrifter (punkt 5).

Enligt 6 kap. 36 § kommunallagen får en nämnd uppdra åt ordföranden eller en annan ledamot som nämnden har utsett att besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas.

Socialtjänstlagen

Enligt 10 kap. 1 § socialtjänstlagen gäller för en socialnämnd vad som är föreskrivet om nämnder i kommunallagen. I 4 och 5 §§

finns vidare särskilda bestämmelser om delegation av beslutanderätt i ärenden som beslutas av socialnämnd. Enligt 4 § får uppdrag att besluta på socialnämndens vägnar ges endast åt en särskild avdelning som består av ledamöter eller ersättare i nämnden i ärenden som är en uppgift för nämnden enligt vissa angivna bestämmelser i bl.a. LVU. I 5 § föreskrivs att uppdrag att besluta på socialnämndens vägnar får när det gäller föräldrabalken avse endast uppgifter som anges i ett antal uppräknade lagrum.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Enligt 14 § andra stycket LVU är det socialnämnden som fattar beslut om hemlighållande av vistelseort. Någon motsvarighet till bestämmelsen i 6 § andra stycket, som ger bl.a. nämndens ordförande rätt att besluta om omedelbart omhändertagande i fall där nämndens beslut inte kan avvaktas, finns inte när det gäller beslut enligt 14 §. Vice ordföranden i socialnämnden hade således inte någon direkt på bestämmelse i LVU grundad rätt att fatta det aktuella beslutet.

Socialnämnden har dock hänvisat till att beslutet fattades på delegation av nämnden i enlighet med nämndens delegationsordning. I denna anges att ordföranden i socialnämnden har rätt att besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas. Samma rätt tillkommer vice ordföranden när han eller hon tjänstgör som ordförande.

Frågan är därför om nämnden haft rätt att på detta sätt delegera beslutanderätten i frågor av det nu aktuella slaget.

Allmänna bestämmelser om kommunala nämnders möjlighet till delegation av beslutanderätt finns i 6 kap. kommunallagen. Att dessa bestämmelser är tillämpliga även för socialnämnder framgår uttryckligen av 10 kap. 1 § socialtjänstlagen. Vidare finns i 10 kap. 4 och 5 §§ socialtjänstlagen särskilda bestämmelser om möjlighet till delegation när det gäller vissa ärenden inom socialnämndens ansvarsområde.

Delegationsreglerna innehåller bestämmelser rörande dels i vilka slag av ärenden som beslutanderätten får delegeras, dels till vem eller vilka delegation får ske. När det gäller vad som får delegeras framgår av 6 kap. 33 § kommunallagen att delegation av beslutanderätt är möjlig i alla ärenden förutom de som anges i 34 §. I den paragrafen räknas i de fyra första punkterna upp ett antal ärendeslag där beslutanderätten inte får delegeras. Enligt den femte punkten gäller detsamma vissa ärenden som anges i särskilda föreskrifter. Om en bestämmelse om delegation i socialtjänstlagen innebär att delegation inte är möjlig i ett visst slags ärende får detta anses vara en sådan föreskrift som avses i den punkten.

I 10 kap. 4 § socialtjänstlagen pekas ett antal ärenden enligt bl.a. LVU ut där uppdrag att besluta på socialnämndens vägnar får ges endast åt en särskild avdelning som består av ledamöter eller ersättare i nämnden. Ärenden enligt 14 § andra stycket LVU nämns inte. Regleringen i 10 kap. 4 § socialtjänstlagen kan emellertid inte förstås så att den begränsar nämndens rätt att delegera beslutanderätten till de uppräknade slagen av ärenden. Den handlar i stället endast om till vem delegation får ske när det gäller de angivna ärendetyperna. Detta framgår tydligt vid en jämförelse med 5 §. Där föreskrivs att uppdrag att besluta på socialnämndens vägnar får när det gäller föräldrabalken avse endast uppgifter som anges i vissa uppräknade lagrum. Av den paragrafen framgår således klart att den, till skillnad från 4 §, syftar till att avgränsa de slag av ärenden i vilka beslutanderätten över huvud taget får delegeras.

Socialtjänstlagens delegationsbestämmelser och 6 kap. 34 § 5 kommunallagen hindrar således inte att beslutanderätten delegeras på det sätt som skett i målet.

Frågan är då om det aktuella ärendet är av sådant slag att delegation förhindras av någon annan bestämmelse i 6 kap. 34 § kommunallagen. Av särskilt intresse är därvid bestämmelsen i den tredje punkten enligt vilken beslutanderätten inte får delegeras i ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda, om de är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt. Ett beslut om att hemlighålla den unges vistelseort får anses vara ett sådant beslut som träffas av den bestämmelsen.

Emellertid måste också bestämmelsen i 6 kap. 36 § kommunallagen beaktas. Där anges att en nämnd får uppdras åt bl.a. ordföranden att besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas. Frågan är om denna rätt att delegera gäller även i ärenden som avses i 34 § 3. De aktuella lagrummens ordalydelse ger ingen direkt vägledning. Eftersom utgångspunkten i 33 § är att alla typer av ärenden kan delegeras blir bestämmelsen i 36 § dock meningslös om den inte skulle omfatta även sådana ärenden som normalt inte får delegeras. Att avsikten var att låta bestämmelsen omfatta ärenden av detta slag bekräftas också av lagens förarbeten, där det anges att det inte finns någon begränsning av möjligheterna att delegera enligt 36 § med hänsyn till ärendenas art (prop. 1990/91:117 s. 205).

Rätten att fatta beslut enligt LVU att inte röja den unges vistelseort kan således i brådskande fall delegeras till socialnämndens ordförande.

Vad som är att anse som ett brådskande ärende får avgöras utifrån förhållandena i varje enskilt fall. Beslut om att, i samband med ett omedelbart omhändertagande, inte röja den unges vistelseort får emellertid typiskt sett anses vara av så brådskande karaktär att nämndens avgörande inte kan avvaktas.

Under handläggningen i Högsta förvaltningsdomstolen har socialnämnden upphävt beslutet. Frågan har därför förfallit och målet ska skrivas av.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen avskriver målet.

I avgörandet deltog justitieråden *Melin, Almgren, Nord, Ståhl* och *Classon*. Föredragande var justitiesekreteraren Naomi Zemack.

Förvaltningsrätten i Stockholm (2015-09-29, ordförande Wingmark):

[Text här utelämnad] Mot bakgrund av att H. befinner sig i en anknytningsfas till jourhemmet, hans behov av stabilitet och känsla av trygghet anser förvaltningsrätten att det funnits skäl att begränsa umgänget på så sätt som nämnden beslutat. Umgängesrestriktionerna i nämndens beslut får därför anses ha varit väl avvägda utifrån vad som var bäst för H. och nödvändigt med hänsyn till ändamålet med vården. Förvaltningsrätten anser även, av samma skäl, att nämndens beslut att inte röja H:s vistelseort inte kan anses ha varit oriktigt. Överklagandet ska därför avslås. – Förvaltningsrätten avvisar M.H:s yrkande om att han ska beviljas ekonomiskt stöd för umgängesresor och att en plan över umgänge ska upprättas. –Förvaltningsrätten avslår överklagandet i övrigt.

Kammarrätten i Stockholm (2015-11-13, Jönsson, Landelius och Aldestam):

Som övergripande princip gäller att beslut om åtgärder enligt LVU fattas av socialnämnden. När det gäller frågan om beslut om umgängesbegränsning och hemlighållande av vistelseort framgår det av 14 § andra stycket LVU att det är socialnämnden som får fatta sådana beslut. Enligt 10 kap. 4 § socialtjänstlagen är det emellertid möjligt att delegera rätten att fatta vissa beslut enligt LVU. Detta får i så fall ske till en särskild avdelning som består av ledamöter eller ersättare i socialnämnden. Så är fallet bl.a. i ärenden enligt 14 § tredje stycket LVU. Något utrymme för att delegera till en ordförande i en socialnämnd eller motsvarande nämnd att själv fatta beslut i frågor rörande umgängesbegränsning eller hemlighållande av vistelseort föreligger däremot inte.

Av 10 kap. 6 § socialtjänstlagen framgår härutöver att det finns bestämmelser i LVU om rätt att i vissa fall fatta beslut i socialnämndens ställe. 6 § andra stycket LVU är ett sådant exempel då nämndens ordförande eller någon annan som nämnden har förordnat får fatta beslut om ett omedelbart omhändertagande om inte socialnämndens beslut kan avvaktas. Någon motsvarande möjlighet finns dock inte enligt 14 § LVU.

Då det överklagade beslutet har fattats av socialnämndens förste vice ordförande saknar beslutet således stöd i lag. Eftersom det överklagade beslutet i den del det avser umgängesbegränsning inte längre gäller ska

målet skrivas av i den delen. När det gäller den del av det överklagade beslutet som avser hemlighållande av vistelseort ska förvaltningsrättens avgörande och det överklagade beslutet den 3 juli 2015 undanröjas.

M.H. har vidare yrkat att socialnämnden ska förordnas att lämna ut H:s jourhemsfamiljs kontaktuppgifter. Som framgått ovan ankommer det på socialnämnden, att som första instans, ta ställning till om H:s vistelseort ska vara hemlig eller inte. Yrkandet om detta ska därför avvisas. – Kammarrätten skriver av målet i fråga om umgängesbegränsning. –Kammarrätten undanröjer underinstansernas beslut i den del som avser hemlighållande av vistelseort. –Kammarrätten avvisar yrkandet om att Socialnämnden i Södertälje kommun ska förordnas att lämna ut jourhemsfamiljens kontaktuppgifter.